

EBELİK EĞİTİMİNİN DÜNYADAKİ DURUMU

WORLD SITUATION OF MIDWIFERY EDUCATION

Sema DERELİ YILMAZ*

Yasemin ERKAL AKSOY**

* Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya
** Öğr. Gör. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya

Yazışma Adresi:

Yasemin ERKAL AKSOY

E posta: ebeyaseminerkal@hotmail.com

Gönderim Tarihi : 16 Temmuz 2018

Kabul Tarihi : 27 Mart 2019

ÖZET

Ebelik eğitiminin amacı özellikle kadın, bebek ve çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik bilgi ve beceri kazandırmak olup istenilen niteliklere sahip ebeler yetiştirmektir. Bu derleme farklı ülkelerin ebelik eğitimini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Ebelik eğitiminde ülkeler arasında farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde ebelik eğitimi üç bazılarında ise dört yıllık eğitim ile verilmektedir. Ebelik mesleğinin gelişmiş olduğu çoğu ülkede ebelerin yetkileri sertifika programları ile genişletilmiştir. Ebelik mesleğinin güçlenmesi için standart bir eğitim yürütülmeli ve mezunu olan öğrenciler, belirli mesleki yeterlilik ve yetkinliklere sahip olmalıdır. Ebelerin kadınlara yüksek düzeyde ve kaliteli bir bakım verebilmesi için yüksek standartta öğrenim görmeleri, akademik olarak geliştirilmeleri ve güçlü özerk konumlarının korunması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: dünya; ebelik; eğitim

ABSTRACT

The aim of midwifery education is to provide knowledge and skills for the protection and improvement of especially women, infants and children's health and also train qualified midwives. This review was conducted to evaluate the midwifery education of different countries. There are differences and similarities between countries in midwifery education. Midwifery education is given in three years in some countries and four years in others. Midwife's authorities have been expanded with certificate programs in most countries where the midwifery profession has developed. A standardized training should be conducted to strengthen the midwifery profession and graduate students who should have specific professional qualifications and competence. It is required to midwives study at a high standard, to develop academically and the protection of powerful autonomous position to give women a high level of quality care.

Keywords: world; midwifery; education

GİRİŞ

Ebelik, insanlık tarihi kadar eski bir meslektir. Ebelik eğitimi sürekli değişim göstermiş olup ebelik önceleri usta-çırak ilişkisi ile daha çok gözlem ve deneyimle öğrenilirken günümüzde ayrı bir bilim alanı olarak değerlendirilmekte ve kanıta dayalı, disiplin kurallarını ile etik konuları içeren ebelik eğitim programları çerçevesinde geliştirilmektedir (WHO 2016; Yörük 2012). Ebelik eğitiminin amacı özellikle kadın, bebek ve çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik bilgi ve beceri kazandırarak istenilen niteliklere sahip ebeler yetiştirmektir (ICM 2011; ICM 2017). Ülkelerin gelişmişlik düzeyi anne, bebek ve çocuk ölüm oranları ile değerlendirilmektedir. Kaliteli bir ebelik eğitimi ile profesyonel öğrenim gören yetişmiş ebelere sahip olan ülkeler, gelişmişlik düzeyini arttırabilir (Atun et al. 2013). Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (ICM), ebelik eğitimi için uluslararası standartları, eğitime başlama yaşının en az 18 olması, üniversite düzeyinde üç ya da dört yıl olması veya hemşirelik eğitimi sonrası en az 18 ay eğitim verilmesi olarak belirlemiştir. Ebelik eğitiminde yeterli mesleki beceri düzeyinin geliştirilmesi için uygulama ağırlıklı, kanıta dayalı yaklaşımların uygulandığı, yetişkin öğrenme ilkelerine ve yeterliğe dayalı eğitim müfredatı oluşturulmalıdır (ICM 2013). Dünyada ebelik eğitiminin incelenmesi ülkeler ve bölgeler arasında karşılaştırma yapmamızı sağlayacak, aynı zamanda ülkelerin ebelik uygulamaları ve ebelik hizmetinin niteliği ile ilgili bir referans oluşturacaktır. Bu derleme farklı ülkelerin ebelik eğitimini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Hollanda'da Ebelik Eğitimi

Hollanda'da eğitim, öğrencilerin yetenek, zeka ve öğrenme düzeylerinin uygun şekilde yönlendirildikleri güçlü bir ortaöğretim sistemine dayalıdır. Ortaöğretim; genel eğitim ve mesleki eğitim olmak üzere iki temel öğrenim alanına ayrılır. Genel eğitim; "Yükseköğrenime Hazırlayan Genel Ortaöğretim" ve "Yüksek Genel Ortaöğretim" olmak üzere iki şekildedir. Hollanda'da yüksek öğrenim ise üniversitelerde verilen akademik yükseköğretim, üniversite kapsamına girmeyen meslek yüksekokullarında verilen mesleki yükseköğretim ve açık üniversite tarafından yürütülen uzaktan yükseköğretim

şekindedir (Okumuş 2016; Canatan ve ark. 2015). Yükseköğrenimde Ebelik Bölümü'ne müracaat için fen branşında yüksek genel ortaöğretim mezuniyeti şartı aranır. Ebelik bölümü için başvuran öğrenciler, en iyi adayların seçildiği geniş bir değerlendirmeden geçerler. Öğrenci ilk önce yazılı müracaatta bulunur. Yazılı müracaattan sonra kura çekilişi ve ardından mülakat için davet edilir. Mülakattan sonra başvuru yapan öğrencinin neden ebe olmak istediğine dair bir başvuru mektubu yazması istenir. Başvuru mektubu yeterli bulunan belirli sayıdaki kişiler ebelik bölümüne kabul edilir ve her yıl devlet tarafından belirlenen öğrenim ücretini öder. Hollanda'da Amsterdam, Rotterdam ve Maastricht olmak üzere üç şehirde ebelik okulu bulunmaktadır (Canatan ve ark. 2015; Zondag et al. 2017).

Ebelikte, lisans eğitiminden mezun olmak için dört yıl boyunca 240 AKTS ve yaklaşık 6800 saatlik eğitim almak gerekir. Eğitim sürecinde dört yıla eşit yayılan; iki yıllık teorik eğitim ve bir yıllık temel seviyede, bir yılda orta ve üst düzeyde staj vardır. Öğrenciler öncelikle bağımsız birinci basamakta çalışan ebe olmak üzere eğitilirler. Ülke çapında her yıl yaklaşık 190 öğrenci ebelik bölümüne kayıt olur. Hollandalı ebelerin yaklaşık %3'ü ebelik biliminde yüksek lisans/mastır/uzmanlık yapmıştır. Çok sayıda doktora yapan, yapmaya devam eden ebeler ve ebelik alanında profesörlük unvanına sahip öğretim elemanları bulunmaktadır (Zondag et al. 2017).

Almanya'da Ebelik Eğitimi

Ebelik bölümüne kayıt olmak için öğrenci en az 17 yaşında, sağlıklı ve ortaokul diplomasına sahip olmalıdır. Almanya'da ebelik eğitimi doğrudan mesleki giriş programı ile verilmektedir (Emons and Luiten 2001). Lisans programı modüller halinde düzenlenmiştir. Toplam 22 teorik modülün altısı profesyonel konuları (bilimsel araştırma, profesyonel iletişim ve etkileşim, vs.) ve diğerleri temel eğitimleri içerir (HSG, 2012). Almanya'da Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde (UAS) 2009 yılından beri dört yıllık lisans programı verilmektedir (Pehlke-Milde, 2009). Almanya'da ebelik eğitiminde yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Öğrenciler hem öğrenci hem eğitimci olarak görev yapmaktadırlar (Groß 2014).

Belçika’da Ebelik Eğitimi

Öğrenciler üniversiteye girmek için gerekli olan ortaokul diplomasına sahip olmalıdırlar. Belçika’nın Flaman ve Valon bölgelerinde iki ayrı eğitim modeli bulunmaktadır. Bu iki bölgede ebelik eğitimi için farklı modeller mevcuttur (European Commission 2016). Bu nedenle bir ebe Flaman bölgesinde üç yılda mezun olurken, Valon’da dört yıllık bir eğitim programına tabidir. Tüm Belçikalı ebelik öğrencileri, aynı ebelik yeterliliklerini yansıtan bağımsız ebeler olarak çalışmak üzere eğitildiği için Flaman Ebelik Dernekleri, dört yıllık bir eğitim programının standart hale getirilmesini istiyorlardı. Bu istekleri yüksek lisans derecesiyle sonuçlandı (Embo ve Valcke 2016).

Finlandiya’da Ebelik Eğitimi

Ebelik eğitimi, üç yıllık hemşirelik eğitiminden sonra bir buçuk yıl süren bir eğitimidir. Hemşirelik kursuna kabul edilebilmek için yeterlilik sınavından geçmeli ya da aynı alanda lise veya yüksekokul diplomasına sahip olmalıdırlar. Ayrıca öğrenciler sağlıklı olmalı ve kayıt işleminden önce yetenek testini geçmeleri gerekmektedir. Öğrenciler ebe olmaya hak kazanınca, birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışabilmektedirler. Ebelik bölümünden mezun olabilmek için 180 kredi almak gerekmektedir. Uygulamalı eğitim, 19 kredisi doğumla ilgili olmak üzere toplam 39 krediden oluşmaktadır. Teorik eğitimin içeriğini ise temel ebelik, ebelikte profesyonel çalışmalar, ebelik mesleğinin gelişimi ve seçmeli dersler oluşturmaktadır. Eğitimden, okullarla birlikte Eğitim Bakanlığı sorumludur (Råholm et al. 2010; Emons and Luiten 2001).

Danimarka’da Ebelik Eğitimi

Öğrenciler 12 yıllık genel eğitim sonrası ebelik eğitimine başvurabilir. Ebelik eğitimi üç buçuk yıl sürmektedir. Teorik ve uygulamalı dersler toplam 210 AKTS’den oluşmaktadır. Öğrencinin sağlığı geliştirme, kadına ve aileye bakım verme, profesyonel ebelik bakımı sağlama, ilaç reçete etme ve uygulama, kendi uygulamalarını belgeleme ile çalışmalarını kadınlarla ve meslektaşlarıyla işbirliği içinde değerlendirme niteliklerine sahip olması gerekir (Emons and Luiten 2001). Lisans programı, uygulama, araştırma ve geliştirmeden elde edilen bilgiler üzerine kurulmuştur. Meslek icra edilirken uygulamaların daha nitelikli olabilmesi için ebelikle ilgili alanlarda ulusal ve uluslararası araştırmaların sonuçları öğretime dahil edilir. Ebelik lisans programı, teori ve pratik arasındaki

etkileşim ile profesyonel, akademik ve inovatif yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik tasarlanmıştır (National Curriculum Bachelor of Midwifery Denmark 2009).

Yeni Zelanda’da Ebelik Eğitimi

Ebelik öğrencileri hastane ve toplum temelli klinik çalışmalar ile akademik çalışmaların birleştirildiği üç yıllık bir program ile yetiştirilirler. Ebelik sertifikası ya da yurtdışında eğitim alarak da ebe olmak mümkündür. Ancak yıllık ya da üç yıllık sertifikalarını güncelleştirmeleri gerekmektedir. Ulusal ebeler derneği tarafından reçete yazma, akupressur, akupunktur ve geleneksel tedavi yöntemleri gibi alanlarda ebelere mezuniyet sonrası kurslar verilerek bu alanlarda yetkili olmaları sağlanmaktadır (Hunter and Gunn 2010; Korkmaz 2008).

İrlanda’da Ebelik Eğitimi

İrlanda’da ilk akredite edilmiş temel eğitim programı 1995 yılında başlamıştır (Robin, 2000). Bir ebelik eğitime kayıt olmak için iki seçenek vardır. Birinci seçenek olarak hemşirelik bölümü mezunu ve klinik deneyimi olan bireylere iki yıllık eğitim sonrası ebe unvanı verilmektedir. İkinci seçenek olarak ise dört yıllık ebelik eğitimi ile ebe olunmaktadır. Öğrenciler 1014 saat teorik ve 2574 saat uygulamalı eğitim tamamlamak zorundadır. Ebelik programında 58 haftadan az olmamak üzere teorik eğitim, 40 haftadan az olmamak üzere klinik eğitim ve en az 36 saat/haftada staj olmalıdır. Eğitimden hastane ve üniversite sorumludur (Emons and Luiten 2001).

Birleşik Krallıkta Ebelik Eğitimi

Bireylerin ebelik öğrencisi olabilmeleri için en az 17.5 yaşında, İngilizce veya Gal dilinde fen biliminde eğitimi almış olması gerekir. Tüm eğitimler üniversite tabanlıdır ve üniversite tarafından talep edilen eğitim gereksinimleri temel profesyonel eğitime giriş şartlarından daha yüksektir. Kabul edilecek toplam öğrenci sayısı, Sağlık Bakanlığı’nın personel ihtiyaçları ile ilgili tahminlerine göre değişmektedir. Bir ebelik eğitimi, yılda 45 hafta olacak şekilde en az üç yıldır. Teorik eğitim ve pratik deneyimin her birinin en az 2500 saat olması gerekmektedir (Emons and Luiten 2001; UKCC 1998).

İzlanda’da Ebelik Eğitimi

İzlanda’da ebelik eğitimi ilk 1761 yılında resmi olarak başlamıştır ve ebeler ‘Mothers of Light’ “Işık Anneleri” olarak bilinirler. İzlanda’daki ebe, gebelik, doğum ve doğum sonrası birincil bakım vericidir. Diğer batı

ülkelerindeki ebelere kıyasla, İzlandalı ebeler iyi eğitim almışlardır: hemşirelik alanında dört yıl, ek olarak ebelik bölümünde iki yıllık klinik yüksek lisans düzeyinde eğitime sahiptir ve aday derecesi ile ebe olarak pratik yapma lisansı elde edilir (Olafsdottir et al. 2018). Artan sayıda ebeler, ebelik alanında yüksek lisans ve doktora eğitimine devam etmektedirler. Yeterli klinik deneyime sahip yüksek lisans dereceli ebe, klinikte uzman ebe olarak belgelendirilir (Ministry of Welfare 2012).

Brezilya'da Ebelik Eğitimi

Ebelik eğitimi için ilk düzenli doğrudan giriş programları Brezilya'da 1832'de Rio de Janeiro eyaletinde ve daha sonra Bahia, Rio Grande do Sul, São Paulo ve Pará'da başlatılmıştır. Bu programlar ard arda sona ermiş ve 1971'de São Paulo Üniversitesi'nin en son kalan ebelik programı, o dönemde uygulanan üniversite reformu bahanesiyle São Paulo Üniversitesi'nin Hemşirelik Programına dahil edilmiştir. O dönemde bu duruma direnecek az sayıda ebeğin olması nedeniyle sistem bu şekilde işlemeye devam etmiş, hastane doğumlarını teşvik eden yeni sistem sonrasında ise tıbbi uygulamalarda artış olmuştur (Riesco and Tsunehiro 2002). Ülke genelinde bu durumun önüne geçmek için ebelik eğitimini güçlendirmeye karar vermişlerdir. Ebelik eğitimi, doğrudan dört yıllık veya hemşirelik eğitimi üzerine 360 saatlik bir eğitim olarak düzenlenmiştir (Narchi et al. 2013; Gualda et al. 2013).

Çin'de Ebelik Eğitimi

Çin'de sağlık politikalarındaki değişimlere ve teknolojinin gelişmesine bağlı olarak doğumların neredeyse %100'ü hastanede ve sezaryen ile gerçekleşmiştir (Li et al. 2003). Ebelerin klinik performansı, müdahaleli doğumları gerçekleştirme yeteneği üzerine değerlendirilmiş ancak normal bir doğuma yardımcı olması açısından değerlendirilmemiştir. Bu nedenle ebeliğe ihtiyaç olmadığı, hemşire ya da daha fazla eğitim göyerek tıp doktoru olmaları şeklinde görev değişikliği teklif edilmiştir. Çin'de ebelik eğitimi 1993'te tüm bu nedenlere bağlı olarak sona ermiştir (Cheung et al., 2005). "Doula" kelimesi 1996 yılında Çin'e girdiğinde, ebeler doğum sırasında bire bir bakım sağlayan özel işe alınmış doulalara dönüştürülmüştür. Ancak bu değişiklik ebelik kavramı ile tam olarak uyuşmamıştır (Huang, 2000). Aslında doğum sırasında desteğin sağlanması gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda ebelere ihtiyaç olduğu

yeniden düşünölmeye başlanmıştır (Cheung et al. 2005). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre Çin'de kişi başına düşen ebe sayısı diğer ülkelere kıyasla çok düşüktür (WHO 2006). Ülkede sınırlı sayıda ebe lisans diplomasına sahiptir. Tüm bu nedenler göz önünde bulundurularak Çin'de ebelik eğitiminin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için çalışmalar planlanmaktadır (Zhou and Lu 2018).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Ebelik Eğitimi

Amerika Birleşik Devletleri'nde ebelik mesleği geleneksel usta-çırak ilişkisi ile nesilden nesile aktarılan resmi olmayan ebelik eğitimi ile başlamıştır. Ancak diğer ülkelerde olduğu gibi doğumların hastane ortamına taşınması, doktorların maddi çıkarlarının ön planda olması, analjezi/anesteziye kolay erişim gibi nedenlerle ebelik bakımı yetersiz kalmıştır. Ebelik eğitimi sorunu, 20. yüzyılda gündeme gelmiş ve çözüm için tıp ya da hemşireliğe benzer bir örgün eğitim önerilmiştir. Yapılan çalışmalar kadın ve bebeklerin bakımının pahalı ve yetersiz olduğunu istatistiklerle ortaya koyduktan sonra hemşirelik okullarına ebelik programı eklenmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde ebe sayısını arttırmak için ebe-hemşire (CNMs) ve ebe (CMs) sertifika eğitimi verilmiştir (ACOG 2015; Health Resources and Services Administration, 2013; Rayburn 2011; American College of Nurse-Midwives 2015; Brucker 2009).

Ebe-hemşire (CNMs) ve ebe (CMs) sertifika eğitimi, temel sağlık hizmetlerinin verilmesini sağlayan yüksek lisans düzeyindedir. Tüm ebe-hemşire ve ebeler Ebelik Eğitimi Akreditasyon Komisyonu tarafından akredite edilen programlardan mezun olmaktadır. Ebelik Eğitimi Akreditasyon Komisyonu 1982'den beri Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı tarafından ebelik eğitimi programları için program akreditasyon ajansı olarak kabul edilmiştir.

Ebelik eğitim programlarının birçoğu uzaktan web tabanlı teknoloji kullanılarak verilebilmektedir. Ancak tüm ebelik programlarında öğrencinin hastane, doğum merkezi, vs. ebelik alanında klinik deneyim kazanması sağlanmaktadır (U.S. Department of Education 2012; American College of Nurse-Midwives 2015; Brucker 2009).

Türkiye'de Ebelik Eğitimi

Türkiye'de ebelik eğitimi, sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde yaşanan gelişmeler, toplumun sağlık sorunlarının çözümü için planlanan politikalar çerçevesinde

şekillenmiştir. Günümüzde 12 yıl temel eğitim sonrası 4 yıllık ebelik lisans programı düzeyinde verilmektedir (Yörük 2012). Türkiye’de lisans düzeyinde ebelik eğitimi 65 üniversitede (kamu ve özel) verilmekte yaklaşık her sene her üniversite en az 30 en çok 120 öğrenci bölüme kabul etmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı 2014). Lisans eğitimi sonrası yüksek lisans (2003 yılından itibaren) ve doktora (2013 yılından itibaren) programları bulunmaktadır. Türkiye’de Ulusal Ebelik Çekirdek Eğitim Programı (2016) ile eğitimin standartlaştırılma ve güncel koşullara uyum sağlama çabaları sürmektedir. Ebelik eğitimi teorik ve uygulamalı olarak entegre sürdürülmektedir. Ebelik lisans programından mezun olmak için Avrupa Birliği’nin direktifleri gereği belirlenen mezuniyet kriterlerinin sağlanması ve en az 240 AKTS eğitim alması gerekmektedir (UEÇEP 2016).

Türkiye’de bulunan tüm üniversitelerde 15 profesör, 21 doçent, 89 doktor öğretim üyesi, 49 öğretim görevlisi ve 65 araştırma görevlisi bulunmaktadır (YÖK 2018). Türkiye’de ebelik bölümünde çalışan tüm öğretim elemanlarının yarısından fazlası hemşire olup üçte biri oranında ebe mevcuttur (Çakır Koçak ve ark. 2017). Türkiye’de ebelik bölümlerindeki öğrenci sayısına oranla yetersiz öğretim elemanı sayısı nedeniyle klinik uygulamalar sırasında öğrenciler ile birebir uygulama yapma imkanı

KAYNAKLAR

American Congress of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Applauds Introduction of the Improving Access to Maternity Care Act. 2015.

American College of Nurse-Midwives, Midwifery education trends report 2015, Accreditation Commission for Midwifery Education 2015;1-10.

Atun R, Aydın S, Chakroborty S, Sümer S, Aran M, Gürol İ, Nazhoğlu S, Özgülcü Ş, Aydoğan Ü, Ayar B, Dilmen U, Akdağ R. Universal health coverage in Turkey: enhancement of equity. *The Lancet* 2013;6;382(9886):65-99.

Brucker MC. Midwifery in American Institutes of Higher Education: Women’s Work, Vocations and the 21st Century. *Forum on Public Policy*. 2009;0-11.

Canatan K, Yükselen A, Serbest F, Okumuş F. 2014 Yılı Hollanda İnsan Hakları Raporu. İslamofobi ve Entegrasyon Arasında Azınlıklar. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2015. p.12-20.

Cheung NF, Mander R, Cheng L, Yang XQ, Chen VY. ‘Informed choice’ in the context of caesarean decision making in China. *Evidence Based Midwifery* 2005;3:33-8.

Curriculum: Bachelor of Midwifery (B.M). National Curriculum Bachelor of Midwifery Denmark 2009. p.4-12.

bulunmamaktadır (Çakır Koçak ve ark. 2017). Ayrıca her üniversite, standart uygulama laboratuvar merkezine sahip değildir. Klinik uygulamalar, üniversite hastaneleri ve Sağlık Bakanlığı’na bağlı kurumlarda, ortak protokoller ile yürütülmektedir. Öğrenim verilen kurum ile uygulama yapılan kurum arasında anlaşmazlıklar çıkması durumunda öğrencilerin uygulama becerilerinin gelişmesi güçleşmektedir.

SONUÇ

Ebelik eğitiminin incelendiği ülkelerde teorik ve uygulamalı eğitimin birlikte yürütüldüğü ve mezuniyet sonrası yeterlilik sınavlarının uygulandığı görülmektedir. Bazı ülkelerde hemşirelik üzerine temellenmiş ebelik eğitimleri mevcuttur. Ancak bu o ülkelerde ebelik bakım hizmetlerinin zayıflamasına, doğumların medikalize edilmesine neden olmuştur. ICM ebelik eğitiminin, liseden sonra doğrudan ebelik bölümüne girilerek, ebeler liderliğinde, teorik ve klinik temelli eğitim üzerine kurulması gerektiğini bildirmiştir (ICM, 2013). Ebelik, eğitiminde belli standartlara ulaşmış ülkeler, bizim için rol model olabilir. Ebelerin kadınlara yüksek düzeyde ve kaliteli bir bakım verebilmesi için yüksek standartta öğrenim görmeleri, akademik olarak geliştirilmeleri ve güçlü özerk konumlarının korunması gerekmektedir.

Çakır Koçak Y, Öztürk Can H, Yücel U, Demirelöz Akyüz M, Çeber Turfan E. Türkiye’de Ebelik Bölümlerinin Akademik ve Fiziki Profili, *HSP* 2017;4(2):88-97.

Embo M, Valcke M. Workplace learning in midwifery education in Flanders (Belgium). *Midwifery*. 2016;33:24-7.

Emons J, Luiten M. Midwifery in Europe. An inventory in fifteen EU-member states. *Deloitte & Touche*. The Netherlands. 2001. p.30-126.

European Commission, Evaluation of the Professional Qualifications Directive (Directive 2005/36/EC) 2016. p.47-9.

Groß M. Learning and teaching in midwifery education, Midwifery Research and Education Unit Hannover Medical School. 2014 URL: https://www.mh-hannover.de/fileadmin/kliniken/geburtshilfe_praenatalmedizin/download/heb-studium_forschung/Studiengang/Modulflyer/Flyer_learning_and_teaching_2014.pdf

Gualda DMR, Narchi NZ, Campos EA. Strengthening midwifery in Brazil: Education, regulation and professional association of midwives. *Midwifery* 2013;29(10):1077-81.

Health Resources and Services Administration (HRSA). Projecting the supply and demand for primary care practitioners through 2020. 2013. URL:

<https://bhwa.hrsa.gov/sites/default/files/bhw/nchwa/projectingprimarycare.pdf>

Hochschule für Gesundheit (HSG). Brings New Life to the World Midwifery Degree Programme (B.Sc.) 2012. URL: https://www.hs-gesundheit.de/fileadmin/user_upload/Redakteure/pdfs/International_Office/Studiengangsflyer_engl/flyer_midwifery_web.pdf

Huang XH. The present and future of caesarean section. *The Journal of the Chinese Applied Obstetrics and Gynaecology* 2000;16:259-61.

Hunter M, Gunn J. Pharmacology and Prescribing. In: Pairman S, Pincombe J, Thorogood C, Tracy S. eds. *Midwifery Preparation for Practice*, Sydney: Elsevier 3th ed. 2015. p.858-91.

Korkmaz Yıldız N. Yeni Zelanda'da Ebelik Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 2008;1(2):76-80.

Li C, Zhang L, Ye L, et al. (Eds.), 2003. *The Call of Life: A Strategic Action and Prospect for a Safe Motherhood Initiative*. The Department of Public Health and the Maternity and Child Welfare of the State Public Health Ministry, the United Nations Children's Fund, The Women, Children Office of the State Council, Beijing.

Mezuniyet öncesi ebelik ulusal çekirdek eğitim programı (EUÇEP) 2016, Ankara.

Ministry of Welfare. Reglugerð um menntun, rettingu og skyldur ljósmaedra og skilyrði til að hljóta starfsleyfi og serfræðileysi (Regulation on the Education, Rights and Obligations of Midwives and Criteria for Granting of Licences and Specialist Licences). Reykjavik, Iceland: Ministry of Welfare. Icelandic. 2012.

Narchi NZ, Silva LCFP, Gualda DMR. Midwifery training in Brazil: context, challenges and perspectives (Contexto, desafios e perspectivas na formação de obstetras no Brasil Saúde e Sociedade), 2013;21(2):510-19.

Okumuş F. Ebeler Liderliğinde Doğum Bakım Modeli Hollanda Örneği. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 2016;(7):120-41.

Olafsdottir OA, Kristjansdottir H, Halfdansson B, Gottfredsdottir H. Midwifery in Iceland: From vocational training to university education. *Midwifery* 2018;62:104-6.

Pehlke-Milde J. Ein Kompetenzprofil für die Hebammenausbildung: Grundlage einer lernergebnisorientierten Curriculumsentwicklung. Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor rerum curae, Universitätsmedizin 2009, Berlin, Institut für Medizin-Pflegepädagogik und Pflegewissenschaft.

Råholm MB, Hedegaard BL, Löfmark A, Slettebo Å. Nursing education in Denmark, Finland, Norway and Sweden—from bachelor's degree to PhD. *Journal of Advanced Nursing*, 2010;66(9):2126-37.

Rayburn WF. The Obstetrician-Gynecologist Workforce in the United States, Facts, Figures and

Implications. Washington, DC: American Congress of Obstetricians and Gynecologists; 2011.

Riesco MLG, Tsunehiro MA. Midwifery and Nurse-Midwifery Education: Old Problems or New Possibilities? (Formação profissional de obstetras e enfermeiras obstétricas: velhos problemas ou novas possibilidades?) *Revista Estudos Feministas*, 2002;10:449-59.

Robins J. Nursing and Midwifery in Ireland in the Twentieth Century Fifty Years of An Bord Altranais (The Nursing Board) 1950-2000, An Bord Altranais, Dublin, Ireland 2000. p.101-24.

T.C. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı Ankara, 2014.

The International Confederation of Midwives. *Global Standards. Glossary of Terms-June 2011*.p.1-17. URL:

http://internationalmidwives.org/assets/uploads/documents/Global%20Standards%20Comptencies%20Tools/English/GENERAL%20GLOSSARY%20OF%20TERMS%20ENG%20_revised_db_12-oct-11.pdf

The International Confederation of Midwives (ICM) Strengthening Midwifery. *Global Standards for Midwifery Education (2010) Amended 2013*. p.1-9. URL:

http://internationalmidwives.org/assets/uploads/documents/CoreDocuments/ICM%20Standards%20Guidelines_ammended2013.pdf

The International Confederation of Midwives (ICM) Strengthening Midwifery. Globally. *International Definition of the Midwife*. Toronto. 2017. p.1.

https://internationalmidwives.org/assets/uploads/documents/Position%20Statements%20-%20English/New%20Position%20Statements%20in%202014%20and%202017%20ENG%20Definition_of_the_Midwife%202017.pdf

UKCC. *Guidelines for Professional practice*. United Kingdom Central Council for Nursing, Midwifery and Health Visiting. London. 1998. p.5-37.

U.S. Department of Education. *Enrollment in distance education courses, by state: fall 2012*. URL: <http://nces.ed.gov/pubs2014/2014023.pdf>

Yörük S. Türkiye'de Ebelik Eğitiminin Gelişimi. *Tıp Etiği ve Hukuku Dergisi*. 2012;20(1):38-42.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğretim Elemanı İstatistikleri, Ebelik Anabilim Dalı Öğretim Elemanı Sayıları, 2018.

Zhou N, Lu H. A review and comparison of midwifery management and education in five representative countries. *International Journal of Nursing Sciences* 2018;5(1):10-4.

Zondag L, Cadee F, de Geus M. Education. In: Kweekel L eds. *Midwifery in the Netherlands The Royal Dutch Organisation of Midwives (KNOV)* 2017. p.7-16.

World Health Organization Meeting Report. Strengthening quality midwifery education. Switzerland. 2016. p.18-23.

World Health Organization. *The World Health Report 2006- working together for health*. Geneva: WHO; 2006.